

הלכות פסח סימן תנג

ה (כו) הַאֵידֵנָא (כו) אָסור (יא) לַלְחַת, (כח) בֵּין חֲטָיִים בֵּין (יג) שְׁעוֹרִים: ו' יִשְׁקִים שְׁנוּתָנִים בְּהֶם (כט) קָמַח קָל (יג) הַשֵּׁנָה, אִם רוּצָה לַמֵּן פְּהֶם קָמַח (ד) (ל) וּמְכַבְּסִים אוֹתָם יָפֶה, (לא) צְרִיכִים לְהַתִּיר קָרֶם

ט הרי"ף והרא"ש
ברק ב דפכתים
ורמב"ם ברק ה
י הירושלמי

באר היטב

המלצ"ן ותקנה, והיא דתקנה ונתבטל קדם פסח. מי"מ הנכון הוא בשעת הדקת לאפות הכל קדם פסח. נדחי מביא ראיה לשנפל פרוזריפה בקמח דמתני לה דקמח, ע"ש: (יא) לַלְחַת. פי' לתיתיה כתב הרמב"ם שכולליו החטים פנים, והערך פי' לתת, שריה, ולפי שאין אנו בקיאים פלתייה לכן אסרו הגאונים; ומ"מ נראה דהערך לקיטום פתיחם החטים בין דמדינא דש"ס מתיר החטים בלתייה כל שאינו קרוב להתבצע פמ"ש סימן תסו ס"ט; והנה נזקא בשריה או דחיצה מצנעה, אבל בשריה קרבה הו' חמץ גמור כמו דגן שנקבע בקמח, ח"י. וקמח הש"י דאסור לקנות החטים מבשל קרובים דנרמ"ן להרים החטים תחלה: (יג) שְׁעוֹרִים. לשון המסבר אינו מדקדק, דמשמע דחטים ושעורים שוים הם, ובאמת שעורים פנין דרביב, אף מדעת דש"ס אסור ללחם, ואפשר דהאידינא אסור לקום בכית קשה לתחיתם אף שאינם קרובים להתבצע משא"כ פחטים, פמ"ש פס"ק יא, ח"י. ושפון מין שעורים לענין זה, מ"א: (יג) הַשֵּׁנָה. ה"ה בנותן בו פעם א' אפילו בשעת הדקת אסור, כי חמץ גמור הוא. והח"י כתב עליו: סימן תמא ס"ק לח: (ל) וּמְכַבְּסִים. כתב הש"י: טוב לקנות חדישים, ע"ש.

משנה ברורה

ועוד, שפמא (מד) גבואו לשהות מעט אחר גמר הלתיחה קדם השתיחה^(טז) ויבוא לידי חמוץ. ואם עבר ולחם, (מה) אסור לאכלן ולקנות מהן בימי הפסח. (טז) ומכל מקום, להשהות קמח החטים הלתחיתם מותר בפסח, אם שרין פמים מצט ויחמץ מזד אחר הלתיחה^(טז), אבל שעורים, אפשר דאפילו באופן זה אסור להשהות (מו) (לקמח^(טז), דאפשר (מח) בין דריביכה, נתחמצו על-ידי הלתיחה: (כח) בֵּין חֲטָיִים בֵּין שְׁעוֹרִים. והיפסיה, שקורין גאגאלא^(יג) או גרויפי^(יג), העשויין מתמשעת (מט) הפתיים, אסור להשהותן לבלי עלמא, ששורין (ז) אומו הרבה פמים קדם פתיחתן ונעשים חמץ גמור, ואף אם עבר והשהה אותן, יש אוסרין למכור לעו"ם אחר הפסח. ובאלה רבה כלשם זקנו מצדד להמיר למכור לגוי אחר הפסח אם לא נתבקעו על-ידי שריתן, שכל שלא נתבקעו אינו נראי חמץ אלא ספק חמץ. ויש להקל בעבר עליו הפסח שאינו אלא אסור דבכני^(יא), עין שם. ומכל מקום בגרויפיין ששורין משבלתי-שעול, ששורין את השבלתי-שעול מפרים הרבה עד שמתבקעים, הוא חמץ וראי לבלי עלמא, ועל-פן אפילו למכור לעו"ם אחר הפסח אסור: ו' (כט) קָמַח קָל הַשֵּׁנָה. הוא הדין בנותן בו פעם אחת, צריך להמיר התפירות (אהרונים): (ל) וּמְכַבְּסִים אוֹתָם יָפֶה. והכבוד לפסח (נא) צריך להיות דוקא בשפשוף בחמין ולא בצונן, וגם באפר נחביטה^(יא): (לא) צְרִיכִים לְהַתִּיר וכו'. (ג) הטעם, שהקמח שכותן הפירות אינו יוצא על-ידי כבוס, וגרע עוד יותר, שהפנים נכנסים לשם במקצת ומרטיב להקמח הנמצא שם, ונדבק שם בהקמחים ויכול להתערב אחריו משהו מהם בהקמח. וכתב הפג"ת אברהם בסימן תנא סיף-קטן לו, דגם צריך לגרוי בספין היטב את החמץ קדם הכבוס

לא לטח בדרך שנתחמץ. ט"ז. אכן בהשוכח צמח-עץ סימן לב הקמיר בענין זה וקמח: קש"דע ברור גבואי שפסקתן מכבסין חמדי החטין שהיא גרע מלתיחה, אף שיש המוכרים אין מכבסין, אסור טעום קבוע פתיחה על קמח דמי, ע"ש [אם המוכר מביא לבית ישראל, מותר, דכל דפריש בו, ועין פרו"ח, וכ"כ הט"א בשם גדול אחר דבמדינתו שרמ"ן לר"ח החטין ושורין אותן במים אסור לקח קמח מן השוק דמי טעם דגון שנשבע פמ"ש סימן תסו ס"ב, וכ"פ כל חמצי פראג, ע"ש. ובח"י פתב: נראה לתק דוקא מן אוטן השפונים שבעיר או המוקרים קמח בקביעה אין לקח וכ"ש מן החומרים שאין לקח מהם, אבל מותר לקנות מן בני הערים המביאין קמח בכל יום מן הפפרים, ע"ש הטעם; ושפמ"י שגם בימי מח"ו האון מותר"ש זיל הנה פעם א' דחוק במקמח דפסחא והמיר לקנות מן השוק, ואפשר דג"כ בדרך שפתיחה, ואין להחמיר בפרט פתיחה שאינה של טענה פמ"ש ס"ק ה. וכתב הש"י דבקמח ששורין החטים פתיחים ששורין השלצ"ן^(א), אפילו בשעת הדקת אסור, כי חמץ גמור הוא. והח"י כתב עליו: לע"ז: דבשעת הדקת אף כהני יש להמיר, דהא אף אם נשאר איה דבר מן

הרמים, שלוקח מדות כל השנה בשכר טחינתו, אסור אפילו בדיעבד, דהא גיילים השותנים לכבס אותם במים תחלה, ויש להזהיר להקמון (ט"ז). עוד כתב הש"י, דבמקום ששורין החטים ברמים ששורין במלצ"ן, אסור לקח קמח מן השוק אפילו בשעת הדקת (ואפילו במקום שאין דרך ללחם אותם מתחלה), דמלצ"ן חמץ גמור הוא ומהערב בהם, והאחרונים פתבו (מג) דבשעת הדקת אף נה מותר, דהא אף אם נשאר איה דבר מן המלצ"ן ונהערב, וראי דנתבטל קדם פסח, וקמח בקמח הו' לח בלח ואין חזרו ונעור (וצריך לרעד אותם שפמא נשאר פרוז של המלצ"ן פתיכם), מכל מקום הנכון בזה לאפות הכל קדם פסח, וכנ"ל בסעיף ג במשנה ברורה. פתבו האחרונים, דאף דמדינא אין צריך שמוור לשם מצה רק למצות של לילות הראשונות, אבל לשאר ימים די בשאין בהם חושש חמץ. ישראל קרובים הם ונתנו לעשות שמוור לשם מצה בכל המצות משעת טחינה, ולקחות משעת לישה. ועין לקמן סימן תס טס שפתיכנו בזה: ה (כו) הַאֵידֵנָא וכו'. רוצה לומר, דאף דבנותן הש"ס לא אסור רק ללחם השעורים מפני שהן רמים [והוא הדין שבלת (מג) שועל ושפון גס-פן בכלל שעורים לענין זה] וממקרים להחמין ויש לחש שפמא יבואו לידי חמוץ בשעת הלתיחה, אבל חטים שהן בטבען קשים שאין אנו בקיאים בלתיחה, ודלקמח, והאידינא אסור מפני שאין אנו בקיאים בלתיחה, ודלקמח: (כו) אָסור לַלְחַת. פרוש לתורה, כתב הרמב"ם, שכלליו החטים פנים וטוחנין אותם מדי, ורש"י פרש: לשרותן במים מעט קדם השתיחה להקסיר מרסקן כדי שתיטה סלקן נקיה. ואפרו הגאונים, לפי שאין אנו בקיאים ללחם יפה שלא יבואו לידי חמוץ בשעת הלתיחה,

שער הציון

(מג) חקינעלב ואלה רבה וש"א: (מג) אחרונים: (מד) רמב"ם: (מכ) ברמב"ם לקמן בסיומן תסו: (מו) חקינעלב והמרמשה והגרי, ולא פתי-אדם: (מז) ובריעבד אין לאסר למכירה אחר פסח אפילו בשעורים, דעל-ידי-פנים אינו אלא ספק חמץ^(טז): (מח) רוצה לומר, והניעו לשעור של באן-דאמר על שפתיים על-ידי הטביל והתבונה, אף-על-י שלא נתבקעו: (מט) מגן-אברהם ואלה רבה וחקינעלב והמרמשה והגרי: (נ) דבכני טורי מגן-אברהם שם סיף-קטן ו' וש"א, וכתב רמב"ם מחקינעלב שפתיכמיר שם טאר בנה ואפילו בדיעבד, ואילו בלתיחה הלא מותר לכתחלה בחטים, כמו שכתב פסעיף-קטן יח, וגם בשעורין פתב דאפשר וכו'. עין פסעיף-קטן יח, וכן החמר-משה והגר"ז פתבו בלתיחה להמיר לשהות של-כל-פנים בחטים, ועל-י לענין הריפות התמידה אפילו בדיעבד, ועל-כרחיה דלשם מירי בשריה וכבוס ולא בלתיחה בעלמא. והאלה רבה דמצדד להמיר הוא אפילו בשריה רבה בדיעבד, ומטעם דגם בשריה רבה על-כל-פנים אינו אלא ספק, וכתנתי למה שכתב המגן-אברהם בסימן תסו פסעיף-קטן יב, ועין בבאר הגרי"א שם פסעיף-קטן כג שכתב גס-פן בשיטת הרי"ף פן. ועין בסיי-אדם שפמ"ש דמגן-אברהם מירי בלתיחה והאלה רבה מכל גס-פן רק בלתיחה, ולפי זה יצא לו להמיר במאכרי קמח-חטים בעירות, שדיעו שוחצים הרבה במים, לאסר לבלי עלמא למכור לאחר הפסח, ואין לרבויו עקר בזה לדעת האלה רבה שהביא מקום ונצייל: זולת בשבלתי-שועל (שקורין האפעי"ר-גרויפי^(א)) הדין עמו, שדיעו שהם מתבקעים: (מ) אחרונים: (נג) תרומת-הדשן:

הרמב"ם: 1. לקח. 2. שעורים כתושם בקודקה. 3. גריים. 4. גריסי שבלתי-שועל.

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תַּנּוּג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כז]

וְעוֹד, שְׂמָא בְּזָאוּ לְשָׁהוּת מַעַט אַחַר גְּמַר הַלְתִּיתָהּ קָדָם הַשְׁחִיבָהּ (37) וְכֹוּ, וְסָקֵנָן מִיָּד אַחַר הַלְתִּיתָהּ (38), אָקֵל שְׁעוּרִים, אָקֵשֶׁר דָּאֶפְלוּ בְּאֶפְסָן נָה אָסוּר לְהַשְׁהוּת לְכַתְּחַלְהָ (39).

37) מקור דבריו (ראה שעה"צ ס"ק מז) הוא מדברי הרמב"ם (פ"ה מהל' חמץ ומצה ה"ז) שאסרו את הליתיה מחמת גזירה שמא יהו יחמיצו. אך החז"א כתב (אוי"ח סי' קכא ס"ק כד ד"ה במ"ב סי' תנ"ג) שאין השהייה אחר הליתיה אוסרת בויעבד, ואפילו שהו זמן מרובה, וכל שכן שאין לאסור מחמתה אם שהו פחות משיעור מיל, אלא כונת הרמב"ם שיש לחוש שמא יהוה את החיטים בבלילתן עם המים עד שיחמיצו.

ואף באופן שהחיטים נוגעות במים לזמן מועט ביותר ומיד לאחר מכן נטחנות, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' מז) שאין להתיר להשתמש בהן בפסח, שכן מלשון הראשונים האוסרים מוכח שלא חילקו בכך ואסרו כל ליתיה. ולכן אין להתיר כל נגיעת מים בחיטים קודם הטחינה, גם אם נעשה הדבר באופן אוטומטי על ידי מכונה שמרטיבה את החיטים לזמן מועט ביותר ומיד הן עוכרות למכונה הטוחנת אותן. וכן במקומות שאי אפשר להשיג קמח אלא מטחנות קמח העומדות תחת פיקוח הממשלה, המקפידה ללנות את החיטים ומיד לטחון, כתב בשו"ת הר צבי (אוי"ח ח"ב סי' סג) שאין להשתמש בקמח זה לפסח, שגם אופן זה הרי הוא ככלל האיסור להשתמש בחיטים לתותות. הוסיף, שכיון שאין דאות מוחלטת שהחיטים נטחנות מיד אחר ליתיהן, אלא שכך נעשה ברוב הפעמים, אם כן גם אי אפשר להחשיבן כחיטים שמורת, וגם אם האמת היא שהן לא החמיצו, מ"מ אי אפשר לצאת בהן יד חובת מצה שמורה.

38) וכל שלא שהו בק הליתיה לטחינה כדי הילוך מיל, כתב השו"ע

הרב (סכ"א) שמוטר להשהותן (הגרש"ב וולדנברג).

39) החז"א כתב (שם ד"ה כתב עת), שאף שהחמירו בליתיה לענין איסור אכילה והנאה, מ"מ לענין איסור שהייה לא נהנו להחמיר בליתיה כל שאין כזה חשש הימוץ מעיקר הדין (ומפורש בגמרא (פסחים מ, א) שהיינו כשגרעיני התבואה הגיעו על ידי הליתיה למצב שאם יניחם על פי חכית יין הן יתבקעו מאלהין). ולכן הן לענין חיטים והן לענין שעורים לתותות, כל שלא נתרכבו ממש או שנראה בהן סימן החימוץ המכואר בגמרא, מותר להשהותן.

[שעה"צ ס"ק מז]

דְּעַל-כַּל-פְּנִים אֵינוֹ אֵלָא סַפֵּק חֶמֶץ (40).

40) כלומר שספק חמץ שעבר עליו הפסח אסור באכילה ומותר בהנאה. אמנם, לענין חמץ שעבר עליו הפסח ויש ספק אם הוא חמץ של ישראל או של נכרי, כתב במשנ"ב לעיל (סי' תמ"ח ס"ק ט) שמוטר אף באכילה, ובמקום אחר (סי' תמ"ט ס"ק ה) הביא שבחמץ כזה יש שכתבו שמוטר בהנאה ואסור באכילה ויש שמקילים שגם מותר באכילה.

[משנ"ב ס"ק כח]

וְיֵשׁ לְהַקְלֵל בְּעֵבֶר עָלָיו הַפֶּסַח שְׂאֵינוֹ אֵלָא אָסוּר דְּרַבְּנָן (41).

41) ודעת החז"א בזה, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' כ"ד).

[משנ"ב ס"ק ל]

בְּשִׁשְׁשׁוֹף קְחָמִין לְאֵל בְּצוּנָן, וְגַם בְּאֶפְסָן וְהִכְרִיטָהּ (42).

42) אמנם, לעיל (סי' תמ"ט ס"ק נ"ב וסי' תנ"ג ס"ק ק) לענין כיבוש שקים שהשתמשו בהם לקמח חמץ ומפות שהיו עליהם, לא הזכיר שצריך שהכיבוס יהיה בשפשוף.

וכיבוש בחביטה, יאר השו"ע הרב (סכ"ג) שהיינו שהכובס מכה על הבגדים בשעת כביסתם (הגרש"ב וולדנברג).

המשך מעמוד קודם

נוהר לאכול בכל שבעת ימי הפסח רק מצות שמורה, הוא משום שלדעתו יש דין שימור על כל המצות שאוכלים בפסח, וכמו שמשמע בדעת הרמב"ם (פ"ה מהל' חמץ ומצה ה"ט) והמ"מ שם.

[ביה"ל ד"ה ולפחות]

מָקָל קָמוֹ שְׂמִינָה לְהַדְיָא לֹא הָיָה וְהָטְנָא אֶתְנָה וְשִׁמְרָתָם (36).

36) והיטים שיש ספק אם נגעו במים, ומחמת דיני הספיקות יש להתירן לאכילה בפסח (כגון שיש בהן ספק כפיקא, או רוב לקלא). כתב בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"ג סי' פו), תליתאה ח"א סי' קסז) שמי"מ אינן נחשבות 'שמורות' ואין יוצאים בהן ידי חובת מצות אכילת מצה. מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' סג אות ב) כתב שיש חילוק בזה בין שמירת חיטים לשמירת העיסה מלישה ואילך, שלגבי שמירת החיטים סתימת כל הפוסקים היא שלא כדעת השואל ומשיב, ולכן כל שהספק שהתעורר בחיטים מותר על פי דין, אפשר לצאת בהן ידי חובה ואין בזה חסרון שמירה. אמנם אם בעת לישת העיסה נולד ספק, ואפילו ספק רחוק שעל פי דין יש להקל בו, לא רחוק הדבר לומר כדברי השואל ומשיב שבמצות הנאפות מעיסה זו אין יוצאים ידי חובת המצה, שספק שמור אינו נחשב שמורה. אולם לגבי זמן מועט ביותר של היסח הדעת כשהחיטים בידו (שלגבי מי הטאת מצונו שבאופן זה פוסל היסח הדעת), כתב הגר"אז מלצר (מכתב), אחיעזר ח"ד ליקוטים סי' פו) שהמשמעות היא שאינו חסר על ידי כך מהשימור הנצרך, כיון שכרגע אחד לא יתכן שיפלו עליהן מים. וראה מה שכתבנו בשעה"צ להלן (סי' ס"ב).

(סי' תכ"ט ס"א), נתפסק הפתחי תשובה (שם) בעני המדקדק במצות להיות מן המהדרין לאכול דוקא 'שמורה', האם יש חובה לתת לו דוקא קמח שמורה שהוא יקר יותר, או שכשם שמאכילים את העניים דמאי (דמאי פ"ג מ"א), כך גם אפשר לתת להם קמח שאינו 'שמורה', ומסקנתו שאם העני הינו בן תורה, או ששנה ראשונה אכל דוקא 'שמורה' שהרי זה כבוד, יש לתת לו דוקא קמח כזה.

34) ומי שנהג זהירות זו כמה שנים, ורצה לשנות את מנהגו, הביא השערי תשובה (סי' ה) שנחלקו אחרונים בדינו, שהברכי יוסף הביא את דעת הנחפה בכסף שצריך התרת נדרים, מאידך, דעת הפרי"ח שאין מנהג זה אלא זהירות יתירה, ולכן הרצה לשנות אינו צריך התרה לזה. אך בשו"ת מהרש"ג (סי' נו אות ב) כתב, שאין דברי הפרי"ח אמורים אלא כלפי מקומו שהיה דר בארץ מצרים, או מקומות הזדמים לה, שבהם אין הגשמים מצויים תדיר, ולכן מנהג זה אינו אלא זהירות יתירה. אך במדינות שבהן הגשמים מצויים גם בקיץ, והאי שצריך לחוש שמא ירדו גשמים על החיטים משנקצרו, הרי זה כמישט השכיח שאנו חוששים לו בשאר איסורים, וגם הגר"א שהחמיר בזה, מבואר (מעשה רב אות ק"פ) שטעמו היה כיון שבמקומו הגשמים מצויים אף בימי הקציר, ולכן סיים המהרש"ג שמי שנהג עד עתה שלא לאכול אלא מחיטין הנשמרים משעת קצירה, חלילה לו לעזוב מנהגו. (והשערי תשובה (שם) כתב שהנכון שכל מי שרצה לנהוג פרישות בחומרות כאלו, יתנה בפירוש שאינו מקבל עליו לנהוג כן תמיד אלא רק בפעם הזאת).

35) ולקמן (סי' ת"ט ס"א ד"ה מצת מצוה) כתב, שמה שהגר"א היה

הלכות פסח סימן תנג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לד]

ואפשר שזעזע הבקעה מהקמץ כמו קים⁴³.

43) ולענין זיעת אדם, ראה מה שכתב השר"ע לקמן (סי' תסו ס"ה), ומה שכתב המשנ"ב שם (ס"ק כח) ובשעה"צ שם (ס"ק עז).

[שעה"צ ס"ק נו]

דאפשר קשה"ב לא חלישין לזה⁴⁴.

44) הוכחה לדיון זה, הביא הערוך השלחן (סכ"ז) ממה שהביא הטור (בסימן זה) בשם רבינו פרץ שחייבים שנשכו אותן עכברים מותרות מחמת שרוק העכברים נחשב כמו פירות, ואם יש לחוש למי פירות גם לאחר שנתיבשו, מדוע לא חש רבינו פרץ שרוק העכברים הנחשב כמו פירות ימחר להחמיץ את החיטים לבשילושו אותן עם מים.

[משנ"ב ס"ק לה]

גם כן משע"ש שמתחמם הקמץ⁴⁵.

45) וכשאי אפשר להוליך את השקים אלא זה על זה, כגון שצריך להוליך שקים רבים, כתב בשו"ת משיב דבר (ח"א סי' ל) שמותר להוליכם זה על זה, שכן מדויק מלשון הרמ"א שאין להחמיר בזה אלא כשאפשר, והוכיף, שרואים מהלכה זו שאף שכל שאפשר לשמור יותר מחמש חימוץ חייבים לשמור, מ"מ אין צריך להזהר אלא כפי מה שאפשר בשעת אותו מעשה שעושה, ואין אומרים שהיה לו לעשות באופן אחר ואז היה משומר בזה.

[משנ"ב ס"ק לח]

לבקר הרמ"ב⁴⁶.

46) פעולת ניקור הריחיים מוכרת בשו"ע בהלכות חול המועד (סי' תקמ ס"ח), ושם כתב המשנ"ב (ס"ק בא) שבשארן הריחיים חלקה אין החיטים יכולות להתפרך על ידה, ומנקרים אותה כדי שלא תהיה שדה ויתפרכו החיטים תחתיה, ומשמע שפעולת הניקור היא הסרת השכבה העליונה מאבן הריחיים [על ידי פטיש ואומל וכדו], והצורך לעשות כן קודם טחינת הקמח לפסח, הוא מחשש שדבוק לאבן הריחיים קמח חמץ ויש להסירו.

[משנ"ב שם]

וגם לבסות קל הקלים בקגד פשמן⁴⁷.

47) ואם טוחנים את הקמח לפסח במקום שטחנו בו קמח לשאר ימות השנה, כתב הכף החיים (ס"ק צט) בשם ספר סמא דחיי שיש לנקות גם את תקרות הבית מאבק הקמח שנשחן במשך כל השנה, כדי שלא יפול ממנו לתוך הקמח של פסח.

[שעה"צ ס"ק סב]

וכן הספיק דאפשר בייחוד, ולא פנחלתי שדקה⁴⁸.

48) וטעמו של הנחלת שבעה שאין צריך לנקר את הריחיים בשטחן שלושים יום קודם פסח, מברור בדבריו (תשובת נחלת שבעה סי' יב) שמנוקר הדין אין צורך לנקר את הריחיים כלל, שהרי אף אם נחוש שפעמים טחנו בריחיים אלה תבואה לתותח לסלת, מ"מ הרי קמח זה יתבטל בקמח שטוחן עבשיו, ואין לאסור לעשות כן משום שהוא מבטל איסור לכתחילה, שהרי אינו טוחן על מנת לבטל האיסור, ועוד, שאין זה אלא ספק ספיקא, ספק שמא לא טחנו בריחיים אלו שום תבואה לתותח, ואפילו אם טחנו בהן, שמא בינתיים טחנו כמה פעמים תבואה אחרת טרם שטחנו חיטים לפסח, ולפיכך אין ניקור הריחיים אלא חומרא בעלמא, ודי להחמיר בכך שלושים יום קודם החג ולא קודם לכן.

אך הבית מאיר חולק עליו, שאין שום טעם לחלק בדבר שעשהו לצורך החג גם אם אינו אלא משום חומרא בעלמא בין תוך שלושים יום לחג לבין קודם לכן. ועוד כתב [והובאו דבריו בשעה"צ להלן (ס"ק סז)], שאין טעם הניקור מחמת חשש איסור חמץ, שמא יתערב קמח חמץ בקמח הכשר ויאסור אותו, אלא הריהו בכלל המנהג לשמור את החיטים המשמשות לצורך מצות מצוה לכל הפחות משעת הטחינה, ובכלל זה אף לשומרן מחששות שעל פי דין אין לחוש להן [ראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל (סי' ד"ה ולפחות)], ולכן נהגו גם לנקר את הריחיים לצורך 'שמירת' החיטים, וכיון שזהו טעמו של המנהג, שוב אין חילוק בין אם טוחן את החיטים תוך שלושים יום לחג או קודם לזמן זה, וכעין זה כתב המשנ"ב לקמן (סי' תסו ס"ק יז) לענין מצה שנאפתה מעיסה שנתערב בה פירור חמץ באופן שאפשר להתירה לאכילה מהמת ספק ספיקא וכדו', שמי"מ יקח מצה אחרת לצורך אכילת מצת מצוה, משום שהעיסה שנתערב בה הפירור אינה נחשבת שמורה כהוגן.

